

VOL VAN WATER...

De waterbeheerplannen in openbaar onderzoek

DENDERBEEKEN

22 november 2006 - 22 mei 2007

Inhoud

Woord vooraf	3
1 De waterbeheerplannen in openbaar onderzoek	5
1.1 Welke plannen zijn in openbaar onderzoek?	6
1.2 Het openbaar onderzoek praktisch	10
2 Het bekkenbeheerplan en de deelbekkenbeheerplannen van het Denderbekken	13
2.1 Kennismaking met het Denderbekken	14
2.2 Wateroverlast en watertekort in het Denderbekken voorkomen	18
2.3 Water voor de mens in het Denderbekken	24
2.4 Naar een betere waterkwaliteit in het Denderbekken	28
2.5 Duurzaam omgaan met water in het Denderbekken	40

Woord vooraf

Beste Lezer

Een duurzaam waterbeheer is ongetwijfeld één van de grootste uitdagingen van de 21ste eeuw, ook bij ons. Met de Europese kaderrichtlijn Water en het Vlaamse decreet Integraal Waterbeleid willen wij deze uitdaging aangaan.

In uitvoering van dit decreet hebben het Vlaamse Gewest, de provinciebesturen en de lokale overheden uitgebreid nagedacht over en gewerkt aan waterbeheerplannen voor heel Vlaanderen.

Naast een integrale visie op het watersysteem bevatten deze plannen ook acties en maatregelen om deze visie te realiseren. Als voorzitter van het bekkenbestuur ben ik er dan ook van overtuigd dat met deze plannen een nieuwe wind zal waaien door het Vlaamse waterlandschap.

De eerste ontwerpen liggen nu op tafel, met concrete voorstellen om het watersysteem er weer bovenop te helpen. Het belang van deze waterbeheerplannen valt moeilijk te overschatten. Ze vormen dan ook de ruggengraat van het waterbeleid in Vlaanderen voor de komende jaren.

Maar het waterbeleid is geen zaak van de overheid alleen. Het openbaar onderzoek brengt daarom de waterbeheerplannen tot bij de bevolking. Gedurende zes maanden krijgt u de kans de plannen in te kijken en uw reacties kenbaar te maken. U kunt opmerkingen formuleren, verbeteringen voorstellen of ideeën aanbrengen. Een unieke gelegenheid dus om mee te denken over hoe wij allen met ons kostbaar water moeten omgaan.

Aan de hand van deze brochure willen we u laten kennismaken met de waterbeheerplannen en u informeren over uw inspraakmogelijkheden. Zo hopen we u te inspireren om zelf duurzaam met water om te gaan. Samen kunnen we immers in het waterverhaal het verschil maken.

Ik wens u alvast veel leesplezier.

André Denys

*Gouverneur van Oost-Vlaanderen
Voorzitter van het Bekkenbestuur van het Denderbekken*

De loop op het Denderbekken

Deze brochure zet de loop op het bekkenbeheerplan en de deelbekkenbeheerplannen van het Denderbekken. Het is er geen samenvatting van. De brochure biedt u wel een greep uit de acties en de projecten die in het Denderbekken op stapel staan.

Blijft u op uw honger zitten en wenst u toch een volledig overzicht, dan nodigen we u uit om de integrale plannen te raadplegen in het gemeentef- of stadhuis of via www.volvanwater.be.

Voor informatie over de waterbeheerplannen voor het Denderbekken uit de eerste hand, bent u van harte welkom op de informatie- en inspraakvergadering. Deze vergadering vindt plaats op 6 februari in Aalst. Op de voorafgaande infomarkt kunt u vanaf 10 uur terecht met al uw vragen. Meer info hierover vindt u op pagina 10.

Ook over de tien andere bekkens is een brochure beschikbaar. U kunt deze brochures downloaden of aanvragen via www.volvanwater.be of via het Waterloket op het nummer 0800 99 004.

1 De waterbeheerplannen in openbaar onderzoek

De waterbeheerders bedenken oplossingen voor de waterproblemen en zetten die op papier. Zo ontstaan waterbeheerplannen. Ze doen dit niet alleen, maar samen met alle sectoren die bij water betrokken zijn. Waterbeleid is immers geen zaak van de overheid alleen. Ook als inwoner bent u van dichtbij betrokken bij de waterproblemen in uw omgeving. U kunt dan ook een belangrijke bijdrage leveren aan het waterbeleid in uw regio.

Tijdens het openbaar onderzoek leggen we onze plannen voor aan alle inwoners van Vlaanderen. Iedereen krijgt de kans zijn zeg te doen. U kunt opmerkingen formuleren, verbeteringen voorstellen of ideeën voor acties en projecten kenbaar maken.

De waterbeheerders gaan dus niet op eigen houtje te werk. Met uw inbreng wordt elk waterbeheerplan een gedragen en realistisch plan, met een grote kans op slagen.

Een waterbeheer zonder grenzen

Water is een systeem dat niet alleen de waterlopen, maar ook het grondwater, de oevers en valleien omvat, en ook alle dieren en planten die er leven. Dit watersysteem stopt niet aan administratieve grenzen. Daarom is een integrale aanpak noodzakelijk, met veel overleg over de grenzen van gemeenten, provincies, gewesten en landen heen.

Het is niet haalbaar om alle acties en maatregelen voor heel Vlaanderen in één allesomvattend plan te gieten. Elk watersysteem verdient een eigen aanpak. Er worden daarom afzonderlijke plannen opgemaakt voor de stroomgebieddistricten van Schelde en Maas, voor de elf bekkens en voor de 103 deelbekkens. Tussen al deze plannen is er een intense samenhang. De waterbeheerplannen hebben als doel samen een integraal waterbeheer in de praktijk te brengen, elk op het juiste niveau. Het waterbeheer in heel Vlaanderen is dus op eenzelfde leest geschoeid.

1.1 Welke plannen zijn in openbaar onderzoek?

Tijdens het openbaar onderzoek krijgt u de gelegenheid om de plannen te raadplegen die voor uw regio van belang zijn. Het gaat om:

- het werkprogramma en het tijdschema voor de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas en het overzicht van de belangrijkste waterbeheerkwesties in Vlaanderen
- het bekkenbeheerplan van het bekken (of de bekkens) waartoe uw gemeente hoort, samen met de bijhorende deelbekkenbeheerplannen.

De waterbeheerkwesties: opstap naar de stroomgebiedbeheerplannen

In het Vlaamse Gewest liggen vier stroomgebieden: de Schelde, de Maas, de IJzer en de Brugse Polders. De Schelde maakt samen met de IJzer en de Brugse Polders deel uit van het internationale stroomgebied-district van de Schelde. De Maas maakt deel uit van het internationale stroomgebied-district van de Maas.

Vlaanderen zal tegen eind 2009 stroomgebied-beheerplannen vaststellen voor Schelde en Maas. De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) staat in voor de opmaak ervan. Ook over deze plannen komt er, in een volgend stadium (december 2008 - juni 2009), een openbaar onderzoek.

U kunt nu al het voorbereidend document raadplegen. Hierin worden de belangrijkste waterbeheerkwesties in Vlaanderen beschreven. Dit zijn de grote uitdagingen voor het waterbeleid waaraan we de komende jaren extra aandacht zullen besteden. U vindt in dit document ook het tijdschema en werkprogramma voor de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen.

U kunt het document *De waterbeheerkwesties in Vlaanderen. Eerste stap in de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas* inkijken in het gemeentehuis, raadplegen of bestellen via www.volvanwater.be of gratis aanvragen via het Waterloket op het nummer 0800 99 004.

De waterbeheerplannen: hun wettelijke context

De waterbeheerplannen geven uitvoering aan het integraal waterbeleid. Dit integraal waterbeleid is wettelijk vastgelegd in de Europese kader-richtlijn Water en het (Vlaamse) decreet Integraal Waterbeleid en ook politiek verwoord in de eerste Waterbeleidsnota.

Over elk van deze drie wettelijke pijlers van het integraal waterbeleid is een brochure beschikbaar. U kunt deze brochures downloaden via www.volvanwater.be of aanvragen via het Waterloket (0800 99 004).

De waterbeheerkwesties: uitdagingen voor het Vlaamse waterbeleid

In het document *De waterbeheerkwesties in Vlaanderen. Eerste stap in de opmaak van de stroomgebied-beheerplannen voor Schelde en Maas*, dat samen met de (deel)bekkenbeheerplannen in openbaar onderzoek is, vormen vijf waterbeheerkwesties de aandachtspunten voor het waterbeheer van de komende jaren:

De toestand van het oppervlaktewater beschermen en verbeteren. De aanspraken die we met zijn allen op het oppervlaktewater maken, zijn enorm. Enkel een goed beheer kan ervoor zorgen dat beken, rivieren en kanalen ook in de toekomst hun functies kunnen blijven vervullen.

De kwaliteit van het grondwater beschermen en verbeteren. Het grondwater is een essentieel onderdeel van het watersysteem: een waardevolle grondstof die we moeten beschermen tegen verontreiniging.

Duurzaam voorraadbeheer. Water is een natuurlijke grondstof, waarmee we zorgvuldig moeten omspringen. We streven daarom naar een duurzaam voorraadbeheer en een rationeel gebruik van water.

Wateroverlast en watertekort in samenhang aanpakken. Overstromingen en wateroverlast, maar ook verdroging, zijn nijpende problemen. Een geïntegreerde aanpak van beide kwesties moet toelaten ze in de toekomst in te perken.

Verstandig investeren. Er zijn heel wat maatregelen en middelen nodig om weerwerk te geven aan alle waterproblemen die op ons afkomen. De haalbaarheid en de betaalbaarheid van het waterbeheer is een belangrijke bekommernis.

Ieder bekken een eigen bestuur

Het waterbeleid op het niveau van een bekken wordt gecoördineerd door het **bekkenbestuur**. Hierin zetelen vertegenwoordigers van het Vlaamse Gewest en mandatarissen van de provincies en de deelbekkens. De voorzitter van het bekkenbestuur is de provinciegouverneur. Het bekkenbestuur keurt het ontwerp van het bekkenbeheerplan goed.

Het **bekkensecretariaat** staat in voor de dagelijkse werking van het bekken. Dit secretariaat bestaat minstens uit de bekkencoördinator, een planningsverantwoordelijke en per provincie een personeelslid van het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening. Het bekkensecretariaat bereidt het ontwerp van het bekkenbeheerplan voor.

Elk bekken krijgt ook een **bekkenraad**. In de bekkenraad zijn alle maatschappelijke belangengroepen die te maken hebben met het waterbeleid, vertegenwoordigd. De bekkenraad verstrekt advies over het ontwerp van het bekkenbeheerplan.

De bekkenbeheerplannen

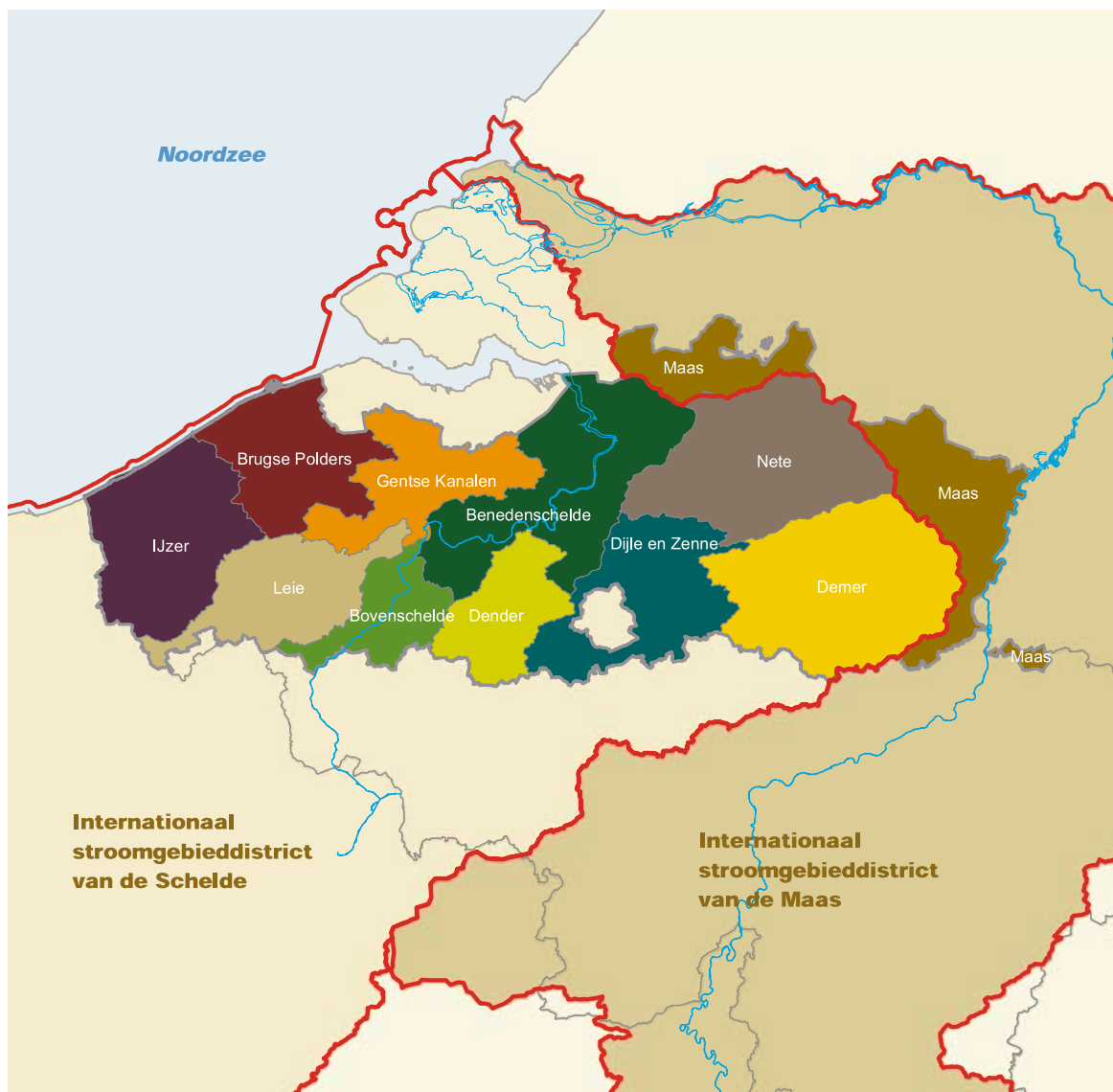
In Vlaanderen zijn er elf bekkens. Van west naar oost zijn dat het bekken van de IJzer, de Leie, de Brugse Polders, de Bovenshelde, de Gentse Kanalen, de Dender, de Benedenschelde, de Dijle en de Zenne, de Nete, de Demer en de Maas.

Het bekkenbeheerplan bundelt alle aspecten en kenmerken van het bekken en beschrijft welke knelpunten en kansen er zich voordoen. Het centrale hoofdstuk van het plan is een weloverwogen visie op het waterbeheer in het bekken. Doelstellingen, maatregelen en acties vertalen deze visie naar de praktijk.

De deelbekkenbeheerplannen

Elk bekken is verder opgedeeld in deelbekkens. Om het waterbeleid op dit niveau te coördineren, zijn waterschappen opgericht. Dit zijn samenwerkingsverbanden tussen de verschillende waterbeheerders in één of meerdere deelbekkens.

De secretariaten van de waterschappen staan in voor de opmaak van de deelbekkenbeheerplannen. Deze plannen verfijnen het bekkenbeheerplan en worden er als deelplan aan toegevoegd. Ze zijn dan ook samen in openbaar onderzoek.

De waterbeheerplannen: samenhang verzekerd

De samenhang en de afstemming tussen de waterbeheerplannen op de verschillende niveaus is cruciaal. Het bekkenbeheerplan is een scharnierdocument. Het vormt een bouwsteen voor de stroomgebiedbeheerplannen en vertaalt via acties en maatregelen de krachtlijnen van het Vlaamse waterbeleid naar de praktijk.

Het bekkenbeheerplan biedt ook een houvast voor de deelbekkenbeheerplannen. Deze volgen de aanpak en de grote lijnen van het bekkenbeheerplan en verfijnen die verder voor het deelbekken.

In het stroomgebiedbeheerplan en het bekkenbeheerplan komen vooral de bevoegdheden en de verantwoordelijkheden van de waterbeheerders van het Vlaamse Gewest aan bod. In het deelbekkenbeheerplan ligt de klemtoon op de bevoegdheden en de verantwoordelijkheden van de lokale waterbeheerders. Dit zijn de provincies, de gemeenten en de polders en watingen die in het deelbekken liggen.

1.2 Het openbaar onderzoek praktisch

Waar kunt u de documenten inkijken?

Van 22 november 2006 tot 22 mei 2007 kunt u in uw gemeente- of stadhuis de waterbeheerplannen voor uw gemeente inkijken. U kunt deze documenten ook raadplegen op de website van het openbaar onderzoek: www.volvanwater.be.

De informatie- en inspraakvergadering met infomarkt vindt in het Denderbekken plaats op 6 februari in de gebouwen van de VMM, Dokter De Moorstraat 24-26 te Aalst om 19 uur. De vergadering wordt voorafgegaan door een infomarkt. Vanaf 10 uur kunt u er met uw vragen terecht.

Hoe kunt u reageren?

U dient uw opmerkingen schriftelijk in bij het college van burgemeester en schepenen. Ook tijdens de informatie- en inspraakvergadering kunt u een reactie overmaken.

Om met uw opmerkingen en ideeën rekening te kunnen houden, is het belangrijk dat u ten laatste op 22 mei 2007 reageert. Alle reacties die vóór die datum ingediend zijn, worden geëvalueerd.

Wat gebeurt er met uw opmerkingen en adviezen?

Na het openbaar onderzoek bezorgt het college van burgemeester en schepenen de opmerkingen op het document over de waterbeheerkwesties aan de CIW. De opmerkingen op de (deel)bekkenbeheerplannen worden aan de bekkensecretariaten bezorgd.

De CIW zal uw opmerkingen en adviezen op de waterbeheerkwesties meenemen bij de voorbereiding van de stroomgebiedbeheerplannen. Hetzelfde gebeurt met de reacties van de MiNa-Raad, de SERV, de bekkenraden en de bekkenbesturen.

Het bekkenbestuur zal uw opmerkingen en adviezen op het (deel)bekkenbeheerplan meenemen bij de aanpassing van het plan. Ook met de opmerkingen van de bekkenraad en van de waterschappen wordt rekening gehouden.

De Vlaamse Regering stelt de bekkenbeheerplannen, met de bijhorende deelbekkenbeheerplannen, definitief vast. Dit gebeurt ten laatste op 22 december 2007. Van dan af zijn de definitieve plannen in te kijken bij de betrokken provincies en gemeenten of te raadplegen via www.volvanwater.be.

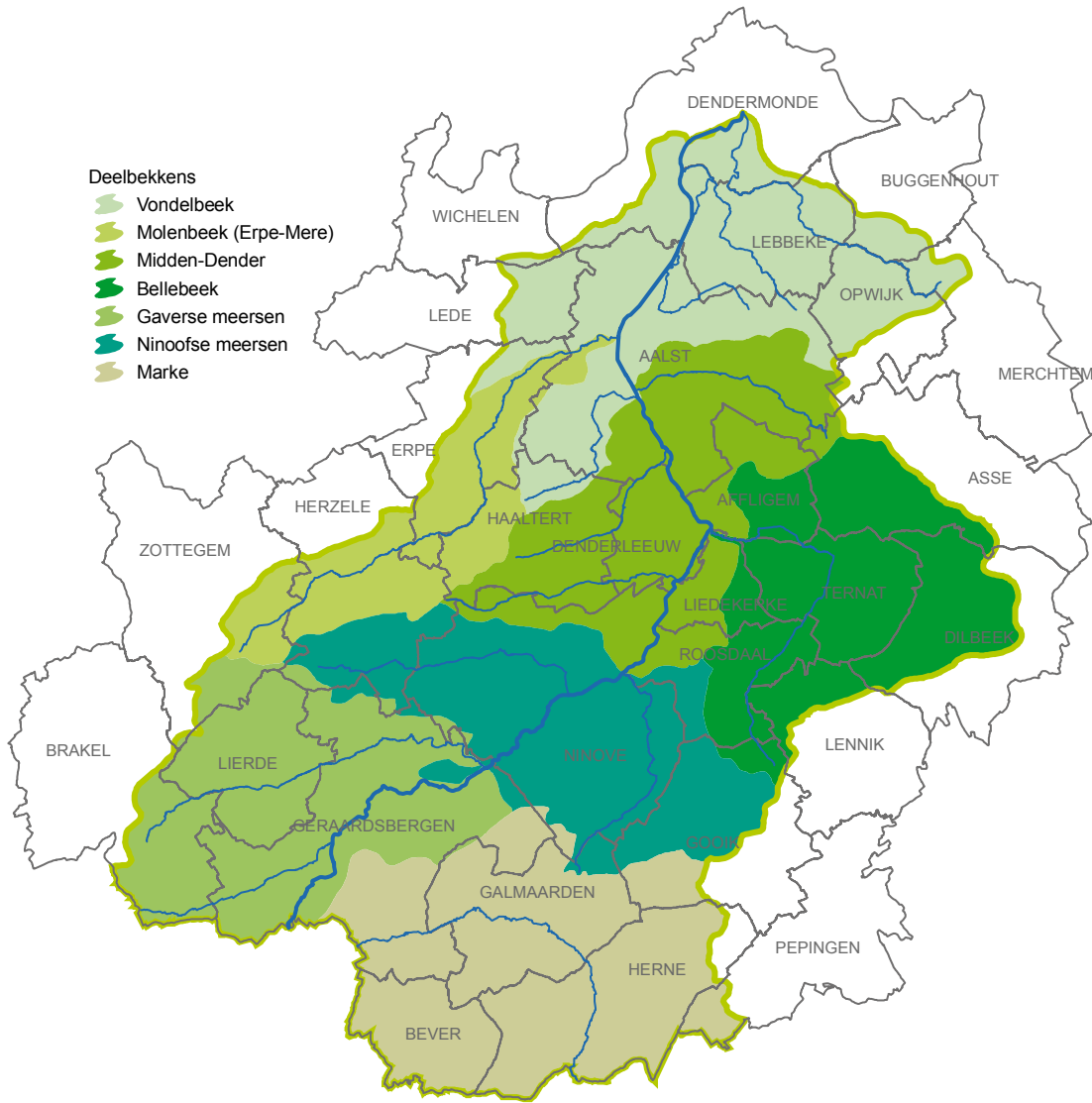
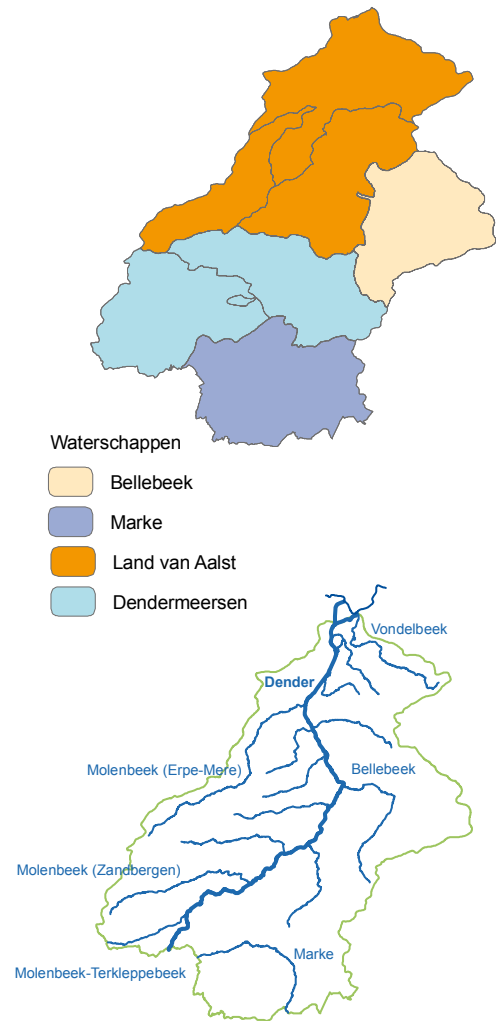
2 Het bekkenbeheerplan en de deelbekkenbeheerplannen van het Denderbekken

Het bekkenbeheerplan en de deelbekkenbeheerplannen van het Denderbekken zijn allesomvattende plannen met tientallen acties en projecten. Uiteraard biedt deze brochure niet de mogelijkheid deze stuk voor stuk te bespreken. U vindt hier dan ook een greep uit de acties en de projecten die in het Denderbekken op stapel staan. Deze selectie geeft u een idee van wat u de komende jaren mag verwachten, maar niet het totaalbeeld.

Blijft u op uw honger zitten en wenst u toch een volledig overzicht, dan nodigen we u uit om de integrale plannen te raadplegen in het gemeente- of stadhuis of via www.volvanwater.be.

2.1 Kennismaking met het Denderbekken

Algemene gegevens	
Oppervlakte	Denderbekken (= deel van het stroomgebied van de Dender gelegen in Vlaanderen): 709 km ² totale stroomgebied van de Dender (Wallonië en Vlaanderen): 1.384 km ²
Bodem	leem en zandleem
Reliëf	heuvelachtig, met toenemend reliëf naar het zuiden toe drie regio's met verschillend reliëf: in het zuiden een uitloper van de Vlaamse Ardennen, in het grootste deel van het Denderbekken het golvende landschap van de Leemstreek – met onder meer het Pajottenland – en nabij de monding van de Dender in de Schelde de vlakkere Zandleemstreek
Verstedelijkingsgraad	één derde van het bekken is verstedelijkt de bebouwing is vooral geconcentreerd in het noorden
Open ruimte	akkerbouw, in de valleien vooral gras- en weiland
Oppervlaktewater	
Hoofdwaterloop	Dender (bevaarbaar)
Belangrijke zijwaterlopen (Vlaanderen)	Marke, Molenbeek-Terkleppebeek, Molenbeek (Zandbergen), Bellebeek, Molenbeek (Erpe-Mere), Vondelbeek
Belangrijke stilstaande waters	vijvers in het Provinciaal Recreatiedomein De Gavers (Geraardsbergen, Onkerzele), vijvers in de Wellemeezen en de Kapellemeesen (Denderleeuw - Aalst)

Waterloopbeheerders

Beheer van de Dender	NV Waterwegen en Zeekanaal (W&Z), afdeling Bovenschelde
Beheer van de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie	Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
Beheer van de onbevaarbare waterlopen van tweede categorie buiten de polders en wateringen	provincie Oost-Vlaanderen, provincie Vlaams-Brabant
Beheer van de onbevaarbare waterlopen van derde categorie buiten de polders en wateringen	gemeenten: Aalst, Affligem, Asse, Bever, Brakel, Buggenhout, Denderleeuw, Dendermonde, Dilbeek, Erpe-Mere, Galmaarden, Geraardsbergen, Gooik, Haaltert, Herne, Herzele, Lebbeke, Lede, Lennik, Liedekerke, Lierde, Merchtem, Ninove, Opwijk, Pepingen, Roosdaal, Ternat, Wichelen, Zottegem
Beheer van de onbevaarbare waterlopen van tweede en derde categorie en niet-geklasseerde waterlopen binnen polders en wateringen	Polder van de Beneden-Dender Wateringen de Gaver, de Gavergracht, de Kortelake, de Kwaadbroeken, de Lestpolder, de Rijt, Idegem-Appelsterre, van de Oude Dender, van Schendelbeke

Kwaliteitsbeheer van het oppervlaktewater

VMM	meting, controle en rapportering van de oppervlaktewaterkwaliteit, van de waterbodempkwaliteit en van de vuilvrachten van het geloosde afvalwater controle van de bacteriologische kwaliteit van het zwemwater in de zwem- en recreatievijvers opmaak van investeringsprogramma's voor de bovengemeentelijke waterzuiveringsinfrastructuur en voor de aanleg of de verbetering van gemeentelijke rioleringen en van kleinschalige zuiveringsinstallaties ecologisch en economisch toezicht op de afvalwatersanering, meer bepaald de opmaak van de zoneringsplannen voor de sanering van het afvalwater en het toezicht op de waterdistributiemaatschappijen
Aquafin	ontwerp en bouw van de bovengemeentelijke infrastructuur voor waterzuivering exploitatie van rioolwaterzuiveringsinstallaties en bovengemeentelijke rioleringen
Gemeenten	uitbouw en beheer van het gemeentelijk rioleringsstelsel
(Drink)Watermaatschappijen	verantwoordelijk voor het zuiveren, opvangen, transporteren en verzamelen van afvalwater (kunnen hiervoor gebruik maken van bovengemeentelijke en gemeentelijke collectoren, rioleringen en waterzuiveringsinfrastructuur) (saneringsplicht sinds 2005)

Drinkwatervoorziening

Distributie en transport van het drinkwater
(Er wordt geen drinkwater gewonnen in het Denderbekken)

(drink)watermaatschappijen: Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening (VMW), Tussengemeentelijke Maatschappij voor Watervoorziening (TMVW), Brusselse Intercommunale Watermaatschappij (BIWM) (enkel gemeente Dilbeek)

Grondwater

Belangrijke watervoerende lagen

het Quartair aquifersysteem, het Ledo-Paniseliaan-Brusseliaan aquifersysteem, het Ieperiaan aquifersysteem en de Sokkel

Beheer van kwaliteit en kwantiteit

VMM

2.2 Wateroverlast en watertekort in het Denderbekken voorkomen

Het Denderbekken, gevoelig voor overstromingen

Overstromingen zijn een natuurlijk verschijnsel. Vooral tijdens de winterperiode zorgt de verhoogde aanvoer van water ervoor dat waterlopen buiten hun oevers treden en hun winterbedding innemen. Het Denderbekken is van nature extra gevoelig voor overstromingen. Daarbij komt nog de invloed van ingrepen van de mens op het watersysteem. Heel wat valleigebieden in het Denderbekken zijn ingenomen door bebouwing; talloze waterlopen zijn rechtgetrokken. Bovendien is de verharde oppervlakte in het Denderbekken door de jaren heen fors toegenomen. Bij hevige regenval kan het water dan ook te weinig infiltreren en wordt het te snel afgevoerd met wateroverlast tot gevolg.

Het is dus niet te verwonderen dat het Denderbekken bij hevige regenval met overstromingen kampt. Op heel wat plaatsen zijn er geregeld zware problemen met wateroverlast: de voorbije tien jaar maar liefst vier maal met een hoop materiële schade. Vooral de zeer zware overstromingen in de jaarwisseling tussen 2002 en 2003 zullen de bewoners van het Denderbekken bijblijven. Onder meer de regio tussen Geraardsbergen

en Denderleeuw-Liedekerke werd toen zwaar getroffen. Maar ook elders in de Dendervallei, in de vallei van de Marke (verschillende molensites), de vallei van de Bellebeek, de vallei van de Molenbeek (Zandbergen) en de vallei van de Molenbeek (Erpe-Mere) (onder meer in het centrum van Mere) moesten de zandzakjes al meermaals worden bovengehaald.

Het antwoord op wateroverlast en verdroging: een drietrapsstrategie

Onze watersystemen zijn uit balans: wateroverlast, maar ook verdroging zijn daarvan de sprekende bewijzen. Beide problemen hebben dezelfde oorzaken en daarom is een geïntegreerde aanpak van wateroverlast en verdroging aangewezen.

Om te voorkomen dat de wateroverlast wordt afgewenteld op de gebieden stroomafwaarts, volgt het waterbeheer een drietrapsstrategie. Deze strategie moet een antwoord bieden op de wateroverlast in het Denderbekken en moet de strijd tegen verdroging aangaan:

- **Vasthouden.** In de eerste plaats wordt de neerslag zoveel mogelijk ter plaatse vastgehouden.

- **Bergen.** Indien nodig, wordt langs de waterlopen bijkomende ruimte voor water (buffering) voorzien.

- **Afvoeren.** Als zowel vasthouden als bergen ontoereikend is, moet het water op een veilige manier worden afgevoerd naar de waterlopen stroomafwaarts.

Water vasthouden is de boodschap

Eén van de oorzaken van de toenemende wateroverlast is de verharde oppervlakte, die ook in het Denderbekken de laatste decennia sterk is toegenomen. Om te verhinderen dat het water in een sneltempo de waterloop of de riool bereikt, moet neerslag zoveel mogelijk terug de bodem insijpelen. Deze infiltratie zorgt voor een aanvulling van de grondwatervorraden en gaat verdroging tegen. Bovendien stroomt de neerslag zo trager af naar de waterlopen. Ook erosie en de toevoer van sediment naar de waterloop nemen af wanneer we het water vasthouden. Daardoor komt er minder sediment in de waterlopen terecht en moet de waterloopbeheerder minder ruimen.

Hoe we in de praktijk 'water vasthouden', hangt af van gebied tot gebied:

- In de open ruimte moet het hemelwater zoveel mogelijk kunnen infiltreren. In landbouwgebieden kan dit door bestaande grachten te herwaarderen, door aangepaste teelt- en bewerkingstechnieken (die infiltratie in de hand werken) toe te passen en door bufferstroken en poelen aan te leggen en houtkanten en heggen aan te planten. Sommige bos-, natuur- en groengebieden zijn infiltratiegebieden, andere houden van nature het water vast. Door nieuwe waterrijke gebieden (wetlands) te ontwikkelen, komen er meer mogelijkheden voor waterconservering.
- In gebieden waar grote oppervlakten verhard zijn – woongebieden, industrieterreinen, wegen, parkings,... – gaan we het hemelwater zoveel mogelijk afkoppelen van de riolering en hergebruiken. Waar de situatie ter plekke en de bodemgesteldheid het toelaten, kunnen oppervlakten doorlaatbaar worden gemaakt. De neerslag kan hier dan terug de bodem in of met andere woorden infiltreren.

Water vasthouden: wat kunt u zelf doen?

'Afkoppelen' is tegenwoordig een veelgehoord woord. Maar wat betekent het eigenlijk? Wanneer het veel regent, krijgen de waterlopen een grote hoeveelheid water te slikken, vaak met overstromingen en wateroverlast tot gevolg. Door dat hemelwater 'af te koppelen' en vast te houden, voorkomen we dat het in sneltreinvaart in de riolering of in de waterloop terecht komt. Dat kan door het water op te slaan en opnieuw te gebruiken óf door het te laten infiltreren in de bodem. Als er gescheiden riolering in uw straat ligt en als het technisch mogelijk is, bent u verplicht om het regenwater af te koppelen van de riolering.

Wie vandaag bouwt of verbouwt, is verplicht een hemelwaterput aan te leggen. Maar in veel oude huizen is er een ongebruikte regenput. Meestal vraagt het niet veel moeite om zo'n oude put in gebruik te nemen. Ook voor uw portemonnee is dat een goede zaak: door hemelwater te gebruiken bespaart u immers op uw waterfactuur.

Indien de bodem hiervoor geschikt is, kunt u hemelwater dat u niet gebruikt in de grond laten dringen. Kies in dat geval bij de aanleg van uw oprit of terras voor waterdoorlatende grasdallen of grasbetontegels.

Uw gemeente- of stadsbestuur kan u meer info geven over subsidies voor hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen en groendaken.

Hemelwater: een zaak van afkoppelen, infiltreren en hergebruiken

Bij de aanleg van de nieuwe verkaveling Bloemendaal voorziet de gemeente Denderleeuw van meet af aan hemelwateropvang. Het hemelwater van de wegen wordt naar een bufferbekken geleid. Ook bij andere geplande verkavelingen (Wolfsgracht en ter hoogte van de Braamlandstraat), gaat de gemeente buffermaatregelen nemen.

Ook de stad Aalst onderneemt actie om het water vast te houden. De verkaveling tussen de Affligemstraat en de Immerzeeldreef krijgt een volledig gescheiden riolering: het hemelwater wordt afgeleid naar infiltratie- en bufferbekkens.

De stad Ninove engageert zich om bij wegen- of rioleringswerken het hemelwater volledig af te koppelen, voor zover dit technisch mogelijk is. Ook bij eigen nieuwbouwprojecten trekt Ninove zoveel mogelijk de kaart van afkoppeling en hergebruik.

In de provincie Vlaams-Brabant gelden provinciale verordeningen met strikte eisen voor de afkoppeling van afstromend hemelwater. Zowel nieuwbouwdaken en nieuwe verharde oppervlakten, als uitbreiding van bestaande daken en verharde oppervlakten vallen onder deze regeling. Eigenaars zijn verplicht een aangepaste voorziening aan te leggen: een doorlaatbare verharding die het hemelwater in de bodem laat dringen, of een hemelwateropvang in combinatie met hergebruik.

Op zoek naar bijkomende ruimte voor waterberging

Soms zijn er te weinig mogelijkheden om het hemelwater bovenstrooms vast te houden. In dat geval moeten de valleien het overtollige water tijdelijk opvangen. Waterlopen moeten zoveel mogelijk gebruik kunnen maken van hun natuurlijke overstromingsgebieden. We doen er dus goed aan de onbebouwde valleigebieden ook in de toekomst bouwvrij te houden. De waterloopbeheerders bekijken de mogelijkheden samen met de verantwoordelijken voor de ruimtelijke ordening en andere betrokkenen.

Sommige valleigebieden in het Denderbekken zijn geschikt om water te bergen, maar overstromen in de praktijk niet, bijvoorbeeld omdat de oevers te hoog zijn. Ook in deze 'potentiële' waterbergingsgebieden wordt het best niet meer gebouwd.

Op heel wat plaatsen nemen bebouwing, industrie en wegen de natuurlijke overstromingsgebieden in. Gerichtte ingrepen, zoals de aanleg van een wachtbekken, kunnen deze verloren ruimte compenseren.

Ook in de waterlopen zelf komt het erop aan het water vast te houden. Dit kan door waterlopen opnieuw te laten meanderen, oevers weer in hun natuurlijke staat te herstellen of door grachten te herwaarderen.

Afvoeren: als de nood het hoogst is

Soms hebben vasthouden en bergen niet het verhoopte effect en dreigt er toch wateroverlast. Het water moet dan op een vlotte en veilige manier worden afgevoerd. Dan kan het noodzakelijk zijn pompen te installeren, stuwen aan te passen, bruggen te verhogen, lokaal te baggeren en kruid te ruimen.

Wateroverlast: een strijd op vele fronten

De voorbije jaren hebben we meermaals ondervonden dat de waterhuishouding in het Denderbekken zeer kwetsbaar is. Alle waterloopbeheerders geven dan ook hoge prioriteit aan het bestrijden van de waterellende. We geven hier enkele voorbeelden van initiatieven die de wateroverlast aanpakken.

Het Vlaamse Gewest geeft de Molenbeek (Erpe-Mere) meer ruimte

Wanneer de hemelsluizen opengaan, krijgt de vallei van de Molenbeek (Erpe-Mere) de volle lading. De inwoners van het centrum van Mere en van Honegem bijvoorbeeld, hadden de afgelopen jaren al meermaals natte voeten. De schade die deze overstromingen aanrichtten, was vaak erg groot. Studies tonen aan dat het waterpeil bij overstromingen nog toeneemt: de Molenbeek heeft dan ook dringend behoefte aan meer ruimte. Nochtans werd hier in het verleden al een wachtbekken aangelegd om de overstromingen te temperen. Onvoldoende, zo bleek de afgelopen jaren: het wachtbekken heeft te weinig capaciteit om grote pieken op te vangen, waardoor de wateroverlast blijft optreden. Het Vlaamse Gewest gaat daarom twee nieuwe overstromingsgebieden aanleggen op de Molenbeek Erpe-Mere, één opwaarts de Lammersweg en één tussen de Ratmolenstraat en de Hollestraat.

Op zoek naar buffering langsheen de Papenmeersbeek

De Kroonstraat en de Gotestraat in Gooik kampen geregeld met wateroverlast. Ook stroomafwaarts de Molenbeek-Wolfputbeek lopen regelmatig straten en huizen onder. Door langsheen de Papenmeersbeek buffering te voorzien, willen de provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant hier iets aan doen. Beide partners gaan via een modelleringsstudie de inrichting van een overstromingsgebied onderzoeken aan de Oude Watermolen Terhagen nabij Neigem.

Plannen voor infrastructuurwerken op de Dender

Het waterpeil van de Dender wordt op Vlaams grondgebied geregeld door acht stuwen. De beheerder van de Dender bedient deze constructies met respect voor de verschillende gebruikers. De scheepvaart mag niet in het gedrang komen, maar bij piekdebieten moet ook een veilige afvoer van het water gegarandeerd kunnen worden. Het waterpeil heeft ook een invloed op de landbouw en de natuur in de aanpalende valleigebieden.

In de strijd tegen overstromingen zal de beheerder van de Dender de sterk verouderde stuwconstructies van Geraardsbergen tot Aalst renoveren. Op termijn is het de bedoeling de stuw van Denderbelle te ontdebelen. Verder wordt bestudeerd of de stuwsluis van Terafene nog langer noodzakelijk is.

Ook andere infrastructuurwerken op de Dender dringen zich op. Door bruggen te verhogen, wordt bij piekdebieten de opstuwing ter plekke verminderd. In Geraardsbergen werden de Grote Straatbrug en de Wijngaardbrug al verhoogd. Voor de Sint-Annabrug en de Zwarte Hoekbrug in Aalst zijn er gelijkaardige plannen.

Aan het Denderbellebroek komt er een ontwateringsluis. Het broek, dat op kritieke momenten buffering biedt voor het Denderwater, kan hierdoor sneller worden leeg gelaten tussen twee piekmomenten in.

Operationeel Bekkenmodel Dender: niet alle risico's zijn te vermijden

Soms is het technisch en maatschappelijk-economisch onmogelijk om woningen en bebouwde zones te beschermen tegen wateroverlast. Om in dergelijke situaties schade te vermijden, werkt de VMM aan een computermodel.

Dit model – het Operationeel Bekkenmodel Dender – moet op termijn toelaten overstromingen in het Denderbekken te voorspellen. Op basis van waterstanden en weersvoorspellingen berekent het of er overstromingen dreigen en welke wijken, straten en huizen met wateroverlast te kampen krijgen. Met deze informatie kunnen de hulpdiensten preventief optreden en bewoners tijdig verwittigen.

2.3 Water voor de mens in het Denderbekken

Water heeft vele functies

Water vervult uiteenlopende functies in onze maatschappij. Het is onmisbaar als hulpbron voor industrie en landbouw en als grondstof voor drinkwater. Water heeft een belangrijke recreatieve en cultureel-historische waarde en is een duurzaam transportmiddel. Ook voor natuur en landschap is water van grote betekenis.

We hebben in het Denderbekken aandacht voor al deze functies en kiezen daarbij zoveel mogelijk voor het laten samengaan van functies, zonder de draagkracht van het watersysteem uit het oog te verliezen. We moeten dus zorg dragen voor het watersysteem en erover waken dat het niet overbelast raakt.

Scheepvaart op de Dender, ook in de toekomst

De scheepvaart is een duurzame transportwijze. Dat is één van de redenen waarom de Vlaamse overheid de binnenvaart wil stimuleren.

Om alle verbindingswegen open te houden, is het belangrijk dat scheepvaart op de Dender mogelijk blijft. Om het traject Dendermonde - Aalst optimaal te benutten voor goederentransport, komt er in Aalst – stroomopwaarts de Zeebergbrug – een nieuw sluisencomplex en een zwaikom voor schepen tot 600 ton. Ook bijkomende oeververstevingen, nieuwe kaaimuren, goed ontsloten aanlegplaatsen en ruimte voor watergebonden bedrijven staan op het programma.

Duurzaam toerisme en recreatie alle kansen geven

In het Denderbekken is het prachtig wandelen en fietsen aan het water. Niet enkel de inwoners van het bekken genieten van deze troef. Verschillende plaatsen zijn immers een echte trekpleister voor dagjesmensen en toeristen. Denk maar aan de plezier- en toervaart op de Dender, vooral op het traject Geraardsbergen – Ninove – Aalst, het jaagpad langs de Dender en de vele wandel- en fietspaden aan het water. De Dender en de Marke behoren ook tot de favoriete plekjes van menig hengelaar.

Maar recreatie en toerisme hebben steeds een zekere impact op het water. Zachte recreatie willen we kansen geven, zonder de natuur en het landschap te veel te verstoren. Snelvaart, jetski en andere vormen van harde recreatie zijn op de Dender verboden.

Genieten aan het water

In het Denderbekken investeren de waterloopbeheerders en hun partners in wandelwegen en fietspaden. Vaak zijn er wel paden aanwezig, maar in slechte staat. Deze paden krijgen een opknapbeurt; op andere plaatsen komen er volledig nieuwe routes.

In de buurt van de monding van de Marke in de Dender, langs de grens van Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant, ligt het eerste erkende stiltegebied van Vlaanderen. Het is hier volop genieten van rust en natuur, een zeldzaamheid in ons drukke Vlaanderen. De Marke is trouwens één van de fraaiste beken van het Pajottenland. In de omgeving van deze beek is het dan ook schitterend wandelen. Om wandelaars wegwijs te maken, geeft de provincie Vlaams-Brabant een brochure uit met bewegwijzerde wandelroutes in de vallei van de Marke.

Het wandelpad langsheen de Molenbeek te Erpe-Mere wordt opgeknapt. De gemeente werkt samen met de vzw Streekspiegel en de lokale natuurverenigingen aan een brochure en informatiepanelen over de wachtbekkens en de molens op de Molenbeek.

Ook langs de Hoezebeek worden de fiets- en wandelroutes verfraaid. De gemeente Haaltert gaat het fietspad doortrekken van het centrum van Haaltert tot aan het station en voorzien van infoborden.

Het erfgoed aan het water in ere herstellen

De mens heeft altijd al de nabijheid van het water opgezocht. Onze rivieren en beken weerspiegelen dan ook een belangrijk deel van onze geschiedenis. In het Denderbekken zijn de oude watermolens een idyllisch stukje historisch erfgoed. Om dit watergebonden erfgoed te bewaren, worden oude watermolens opgeknapt.

Watermolens in het Denderbekken: het beschermen waard!

Het Denderbekken heeft een zeer rijk patrimonium aan watermolens. Van de meer dan veertig watermolens geniet er een heel aantal bescherming. Verschillende watermolens werken nog, van andere zijn er enkel nog restanten over.

De provincie Oost-Vlaanderen wil het gebruik van elke molen samen met de betrokkenen bekijken. Zo staat voor de Gotegemolen, de enige nog werkzame molen in Erpe-Mere, voorop dat hij maalvaardig blijft. De waterloopbeheerder zal afspraken maken met de molenaar en de andere betrokkenen over het gewenste waterpeil in de omgeving van de molen. Iets verderop, aan de Engelmolen ter hoogte van het natuurreserveaat Den Dotter, onderzoekt de provincie of de bedding van de molen kan worden ingericht als vispassage.

Op de Marke tracht de VMM de aanwezigheid van (historische) molens zoveel mogelijk te verzoenen met vrije vismigratie. Zo komen er op korte termijn vispassages aan de Driscaertmolen en de Mertensmolen. Voor de andere molens op de Marke zoekt men nog naar een geschikte oplossing.

Water in de stad

Met het inrichtingsplan voor de oude Dender krijgt water opnieuw een ereplaats in de stad Dendermonde. Samen met tal van partners zal de afdeling Bovenschelde van W&Z de gedempte Dender terug openleggen tussen de Noordlaan en de Bogaerdstraat. Het oude sas wordt gerenoveerd. Er komt een sluis tussen de oude Dender en de gekanaliseerde Dender. De Vlasmarktbrug en de Bogaerdbrug worden vernieuwd en aan de Noordlaan komt er een nagelnieuwe brug.

Niet alleen de Dender, maar ook de Vondelbeek in Dendermonde krijgt voor een stuk haar open bedding terug. Op het traject stroomafwaarts de spoorweg Gent-Mechelen staan de nodige werken op het programma.

2.4 Naar een betere waterkwaliteit in het Denderbekken

De kwaliteit van het oppervlaktewater in het Denderbekken is er de afgelopen jaren gestaag op vooruit gegaan. Toch blijft het verder verbeteren van de waterkwaliteit een punt van aandacht. Maar liefst 70% van de meetplaatsen voldoet nog niet aan de basiswaterkwaliteitsnorm. In sommige waterlopen of trajecten is de waterkwaliteit zelfs zorgwekkend. Ook de waterbodems, de grondwaterkwaliteit en de structuur van de waterlopen delen in het leed.

Verontreiniging voorkomen

Puntlozingen terugdringen

Waterverontreiniging moet in de eerste plaats zo veel mogelijk voorkomen worden aan de bron. Milieuvergunningen en handhaving zijn hierbij belangrijke instrumenten. Met behulp van modellen, die rekening houden met de milieukwaliteitsdoelstellingen en de draagkracht van de waterloop, bepalen de waterbeheerders welke lozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) of bedrijven toegestaan zijn.

Schadelijke stoffen weren

Niet alleen afvalwater schaadt de kwaliteit van onze beken. Heel wat verborgen – we zeggen ook 'diffuse' – verontreiniging komt rechtstreeks of via de regen in het water terecht: chemische bestrijdingsmiddelen, meststoffen, zink van dakgoten, slijtagedeeltjes van autobanden, ... Ook afspoelende bodemdeeltjes voeren schadelijke stoffen mee naar de waterloop.

Veel van deze stoffen zijn schadelijk voor de organismen in en rond het water, en voor de mens zijn ze evenmin zonder gevaar. Gemeenten, provincies en andere overheden bouwen daarom het gebruik van bestrijdingsmiddelen fors af. Ze passen bij het onderhoud van het openbaar groen meer en meer milieuvriendelijke bestrijdingsmethoden toe. Ook de huisgezinnen en de landbouwsector worden gestimuleerd om waar mogelijk alternatieve bestrijding toe te passen en op een milieuverantwoorde manier te bemesten.

Door te voorkomen dat deze stoffen in het water terechtkomen, houden we niet alleen het water, maar ook de waterbodems schoon. En dat betekent dan weer minder ruim- en baggerwerk voor de waterbeheerders.

Het afvalwater verder en efficiënt zuiveren

Grote rioleringswerken gooien het leven in onze steden en gemeenten vaak danig overhoop. Ook in het Denderbekken bouwen de gemeenten en het Vlaamse Gewest verder aan hun rioleringen. En ook de drinkwatermaatschappijen zijn betrokken partij. De gemeenten hebben sinds 1 januari 2005 immers de mogelijkheid om de praktische uitvoering van hun rioleringsbeleid aan hen over te dragen.

Het einde is nog niet in zicht. Om al het afvalwater uit de beken te halen moeten we nog heel wat rioleringen, collectoren en waterzuiveringsinstallaties aanleggen. Ook heel wat bestaande woningen moeten hun afvalwater nog aansluiten op de riolering en hun hemelwater van de riolering afkoppelen.

De VMM, Aquafin en de gemeenten maken per gemeente een zoneringsplan op. Dit is een kaart die voor elke nog niet aangesloten wijk, straat of woning vastlegt of het afvalwater via de riool zal worden afgevoerd, dan wel behandeld wordt in een afzonderlijke behandelingsinstallatie aan de woning zelf. Op basis van het zoneringsplan zal een uitvoeringsplan worden opgemaakt. Dit duidt aan hoe en wanneer de riolering zal worden aangelegd en op welke manier het

rioolwater gezuiverd zal worden: in een gezamenlijke, grote installatie voor rioolwaterzuivering (RWZI), in een kleinschalige waterzuiveringsinstallatie (KWZI) of in een individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater (IBA).

Ook een goed onderhoud en beheer van de riolen is onmisbaar. Het water van beken, grachten, verharde oppervlakten (zoals straten en parkings) en daken koppelen we zoveel mogelijk af van de riolering. Het heeft immers geen zin om proper water naar de waterzuiveringsinstallatie af te voeren. Meer nog: het maakt dat de zuiveringsinstallaties minder goed functioneren.

Ook grondwater roept om bescherming

Grondwater is minder zichtbaar dan rivieren en beken en wordt daarom soms over het hoofd gezien in de strijd tegen vervuiling. Ten onrechte, want als onmisbaar deel van onze watervoorraad heeft het grondwater onze bescherming tegen verontreiniging meer dan nodig.

Via insijpeling van verontreinigd water, komen vervuilende stoffen in het ondiepe grondwater terecht. Maar ook de diepere watervoerende lagen kampen met kwaliteitsproblemen.

Een betere waterkwaliteit: wat kunt u zelf doen?

Schone beken en zuiver water zijn ook uw zaak: met tal van (kleine) ingrepen kunt u zelf een duit in het zakje doen!

- Het afvalwater van uw woning moet zijn aangesloten op de riool in uw straat. Lozingen via de tuin naar de beek zijn verboden! Zorg er ook voor dat u op de juiste manier bent aangesloten: op de riool en niet op de hemelwaterleiding.
- Grijp niet voor elke plaag of toepassing naar een chemisch middel. Doseer correct en probeer eens een milieuvriendelijke of natuurlijke variant uit. In het totaalplaatje scheelt dat een pak. Op www.zonderisgezonder.be staan heel wat milieuvriendelijke tips om onkruiden en plagen te bestrijden.
- Ook als landbouwer of wanneer u aan het water woont, kunt u onze waterlopen mee beschermen tegen verontreiniging van buitenaf. Door bufferstroken aan te leggen langsheen de beek verhindert u dat bestrijdingsmiddelen, meststoffen en sediment naar de beek spoelen. Groene stroken langs het water ogen bovendien fraai en trekken bijzondere planten en dieren aan.

Rioleringswerken troef in het deelbekken van de Vondelbeek

In het deelbekken van de Vondelbeek staan nog heel wat rioleringswerken op stapel. Zo gaat Aquafin in Herdersem rioleringen aanleggen in de Pontweg/Botermelkstraat, de Broekstraat, de Kapelleommegang en de Grote Baan. Tussen de Pontweg en de Grote Baan komt er op korte termijn een verbindingsriolering voor de sanering van delen van Lebbeke (Wieze) en Herdersem. Ook voor de Tinenhoek en Terhagen in Baarddegem, samen met het resterende deel van Wieze, zijn er rioleringsplannen. In Mespelare-Oudegem zijn er nog veel lozingspunten. Hier moet nog beslist worden of er een collector naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) komt, dan wel een kleinschalige waterzuiveringsinstallatie (KWZI). De stad Dendermonde gaat hier eveneens rioleringswerken uitvoeren.

En ook de gemeenten doen hun duit in het zakje. De gemeente Haaltert gaat de Molenmeersen en het Molenveld van riolering voorzien: deze buurt loosde tot nog toe in een zijloop van de Klokputbeek. De gemeente Opwijk wil met een verbindingsriool een einde maken aan de lozing van rioolwater in de Brabantse Beek. Diezelfde gemeente zorgt voor een gescheiden rioolstelsel in de Doortstraat. Ook in Onegem komt er een gescheiden riolering: in een eerste fase zullen een veertigtal huizen hun hemelwater afkoppelen: het hemelwater van deze huizen gaat dan niet langer naar de riool, maar moet op het eigen perceel gehouden worden. In een tweede fase volgen de wegen- en rioleringswerken.

Met al deze inspanningen kan de waterkwaliteit in het deelbekken van de Vondelbeek niet anders dan erop vooruitgaan.

Werk aan de winkel in Galmaarden

In Galmaarden zijn er nog heel wat straten en huizen die hun afvalwater ongezuiverd lozen. Vooraleer het rioleringsstelsel hier volledig is uitgebouwd, is er nog werk aan de winkel. Zo wordt er een gescheiden riolering aangelegd in de Ninoofsesteenweg in de deelgemeente Vollezele. De bestaande riolering zal dienst doen als hemelwaterleiding; voor het rioolwater komt er een nieuwe leiding. Ook in de Stationsstraat en de Nieuwstraat (tussen de Tollembeekstraat en de spoorweg in Galmaarden) komt er een gescheiden riolering. De grachten in Hazendries en Stationsstraat worden afgekoppeld van de riolering. In de deelgemeente Tollembeek zijn er verbeteringswerken gepland aan de riolering in de Hollestraat (het gedeelte tussen Nemerksdries en Haagstraat) en in de Plaatsstraat komt er een halfgescheiden stelsel.

Waterbodemonverontreiniging aanpakken en dichtslibben van waterlopen voorkomen

In het Denderbekken scheert bodemerosie hoge toppen. De aanwezigheid van leembodems in een reliëfrijk landschap heeft hier alles mee te maken. Erosie berokkent niet enkel schade aan de landbouw, voor de waterlopen is het evenmin een goede zaak. Die vertroebelen en lopen kans dicht te slibben, wat plaatselijk voor wateroverlast kan zorgen. Een aangepaste bodembewerking, directe inzaai of de aanleg van dammetjes, soms in combinatie met een erosiepoel, zijn geschikte erosiebestrijdingstechnieken. Ook grasbufferstroken zijn een eenvoudig, maar werkzaam hulpmiddel om afstromend water, sediment en modder tegen te houden. Stroken gras worden op de akker ingezaaid en vormen daar een barrière voor water en modder.

Tal van gemeenten in het Denderbekken hebben een erosiebestrijdingsplan of werken hieraan. Samen met de betrokken landbouwer wordt overlegd wat de mogelijke maatregelen zijn die kunnen worden genomen. De landbouwer kan hiervoor een beheerovereenkomst afsluiten met de Vlaamse Landmaatschappij. In ruil voor deze maatregel(en) ontvangt hij een jaarlijkse vergoeding. Op die manier kan de landbouwer zelf meewerken aan het landschap, de natuur en het waterbeheer in de buurt van zijn bedrijf.

Op een aantal plaatsen in het Denderbekken is de waterbodem zwaar verontreinigd, onder meer met zware metalen. Waar het noodzakelijk is, gaan de waterbeheerders deze vervuilde waterbodems saneren. De meest dringende saneringen worden eerst aangepakt. Een waterbodemsanering is echter pas aan de orde wanneer er stroomopwaarts geen afvalwater meer in de waterloop terecht komt. Anders wordt het dweilen met de kraan open.

Bagger- en ruimingsspecie moet zoveel mogelijk verwerkt en hergebruikt worden als bodem of als bouwstof. Het verwerken en de afzet moeten bovendien zoveel mogelijk binnen de grenzen van het bekken gebeuren. Storten van specie kan slechts wanneer er geen andere mogelijkheid is.

Lierde pakt modder- en wateroverlast in Eeckhoudries aan

De bewoners van de Eeckhoudries in Sint-Maria-Lierde worden vaak geplaagd door modder- en wateroverlast. Een combinatie van factoren is hiervan de oorzaak: versnelde waterafvoer van akkers, beekjes die de waterstroom van de helling moeten opvangen, ... De gemeente Lierde startte daarom een erosieproject op langsheen de Langemunte. De bedoeling is het water tijdelijk op te slaan in een bufferbekken (ca 1.300 m³) om het daarna vertraagd af te voeren via een gracht die aansluit op de bestaande hemelwaterleiding van de Langemunte. Rondom het bufferbekken komt er een dijk. Deze maatregelen moeten voor een twintigtal hectaren alvast een oplossing brengen. Mocht blijken dat deze maatregelen ontoereikend zijn om zowel de problemen langs de Langemunte als ter hoogte van de Eeckhoudries-N8 op te lossen, dan zal de gemeente een bijkomend bufferbekken aanleggen aan de Eeckhoudries-N8.

Het erosieprobleem in Liedekerke wordt opgelost

Van de grote akkers op de heuvelrug met onder andere Hof ter Kattem (voornamelijk op grondgebied van de gemeente Roosdaal) spoelt heel wat water af. Erosie en modderstromen zijn hiervan het vervelende gevolg. Het probleem is nijpend, want er is geregeld schade aan straten en bruggen en in de winter gevaar voor ijzel. Bij hevige regen is er lokaal wateroverlast in de Begonialaan. Door het water zoveel mogelijk vast te houden waar het valt en te infiltreren, wil de gemeente de water- en modderellende verzachten. Voor het erosieprobleem in de Hoefstraat – deze straat wordt bij hevige regenval geteisterd door water- en modderoverlast – heeft de gemeente een erosiebestrijdingsplan klaar. Het herstel van de gracht de Hoef zou hier mogelijk soelaas bieden. Deze gracht zou het afstromende water en de modder kunnen opvangen bij hevige regenval. Het afstromende water zou zo trager kunnen afstromen naar de Kruisbeek en gedeeltelijk in de bodem sijpelen.

Werken aan de ecologische kwaliteit

Structuurherstel: drie keer winnen

In het verleden werd de vrije loop van de waterlopen in het Denderbekken aanzienlijk beknot. Door onnodige rechttrekkingen en harde oeververstevingen, inbuizingen en stuwen zijn veel van onze waterlopen hun veerkracht helemaal kwijt. En ook de natuur in en rond de waterlopen heeft het moeten bekopen. Door de waterlopen in het Denderbekken hun oorspronkelijk karakter terug te geven, willen de waterloopbeheerders het kwaad verhelpen.

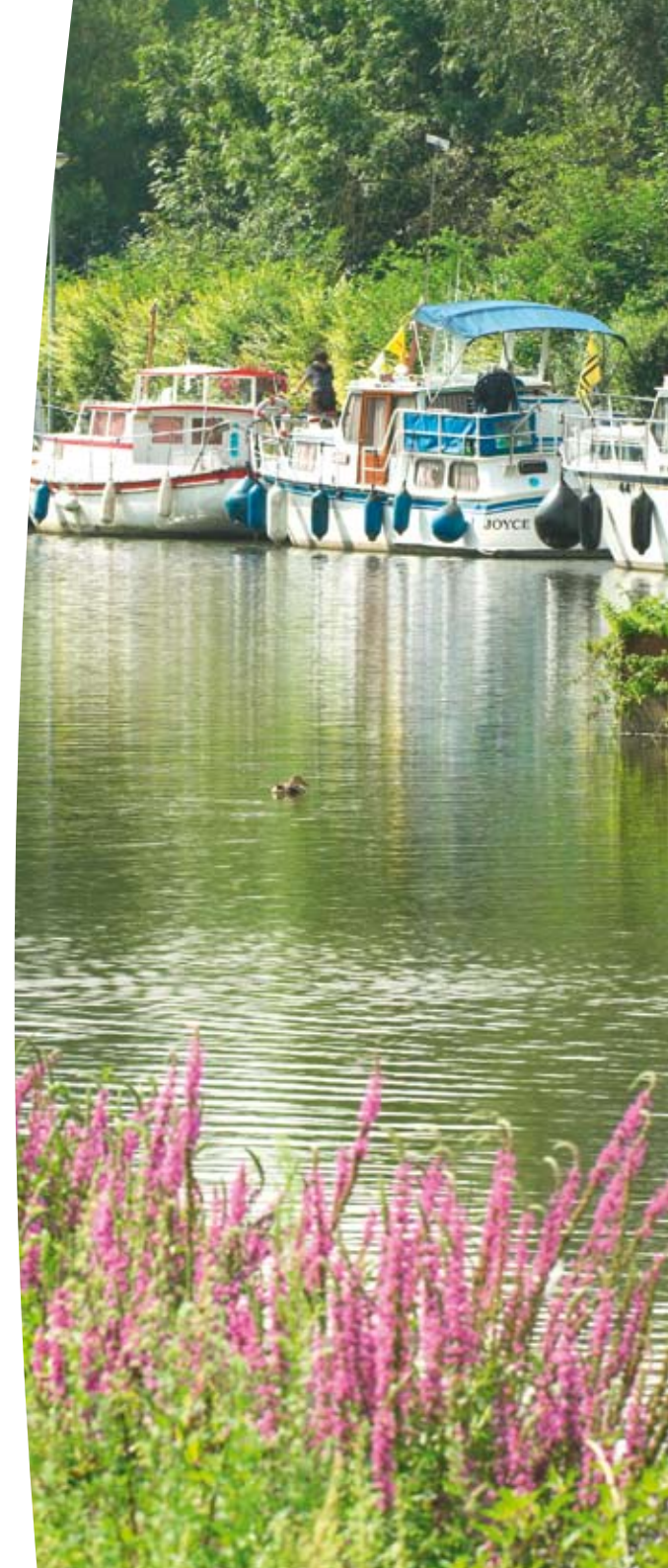
Elke waterloop heeft van nature een zelfreinigend vermogen. Dit zelfreinigend vermogen kunnen we versterken door de waterloop te laten hermeanderen, overwelvingen open te breken, groene oeverstroken te voorzien en de beek terug in verbinding te brengen met haar oevers en vallei. Ook poelen, hagen, houtkanten, struiken en bomen in de omgeving van de waterloop hebben hun nut.

Door de waterlopen in hun natuurlijke staat te herstellen, winnen we driemaal. Het zelfreinigend vermogen van de waterloop versterkt, de natuur leeft op én het water krijgt terug meer ruimte. Werken aan de ecologische kwaliteit gaat dus hand in hand met een duurzame aanpak van wateroverlast.

De Marke mag weer kronkelen

Helemaal in het zuidwesten van het Pajottenland slingert de Marke door het glooiende landschap, om net over de gewestgrens in de Dender te vloeien. Dit stroomafwaartse deel van de Marke is een rijk stuk natuur, dat in VEN-gebied (Vlaams Ecologisch Netwerk) ligt en als Habitatrichtlijngebied ook Europese bescherming geniet.

De vallei van de Marke beschermen en in stand houden is dus een belangrijke taak voor het Vlaamse Gewest, de waterloopbeheerder van de Marke. Met een mix van maatregelen krijgt de Marke haar natuurlijke structuur terug: een goede zaak voor de natuur én voor de bewoners van deze regio. De bedoeling is om de Marke weer in contact te brengen met haar vallei: door groene oevers in te richten, oude meanders opnieuw in te schakelen of de Marke terug door haar oorspronkelijke loop te laten stromen. De Marke krijgt ruimte om te stromen en te overstromen, wat ook helpt om de wateroverlast elders in het stroomgebied van de Marke te temperen. Ook het oplossen van de vismigratieknelpunten wordt niet vergeten in dit herstelproject.

Kansen voor de Terkleppebeek

De Terkleppebeek is de meest waardevolle waterloop van het hele Denderbekken. Omdat er heel bijzondere, zeldzame vissoorten voorkomen, zoals beekprik, biermpje en rivierdonderdpad, is het brongebied van deze beek aangeduid als VEN-gebied. Het bovenstroomse deel van de beek wordt ook Europees beschermd als Habitatrichtlijngebied. Redenen genoeg dus om de Terkleppebeek en haar omgeving te koesteren!

De waterkwaliteit is hier een topprioriteit. Verschillende woonkernen in Brakel lozen immers nog op de beek. Er zijn plannen om dit rioolwater te zuiveren in een aantal kleinschalige waterzuiveringsstations (KWZI's). Eens de waterkwaliteit beter, is het ook de bedoeling de waterbodem te saneren. Die is immers doorheen de jaren flink verontreinigd geraakt door het vuile water in de beek.

Voor de vissen in de Terkleppebeek is niet alleen de waterkwaliteit een probleem. De Oude Molen is een hindernis waarlangs vissen moeilijk kunnen passeren. De gemeente Brakel bekijkt of het haalbaar is de Terkleppebeek om te leggen, zodat de vissen hier vrij kunnen bewegen.

Overstromingen treffen geregeld de regio tussen Goeferdinge en Geraardsbergen en woningen blijven daarbij niet gespaard. De provincie Oost-Vlaanderen wil langs de beek – ter hoogte van de Breedstraat – een natuurlijk overstromingsgebied inrichten, waar het water alle ruimte krijgt. Met deze maatregel wil men de wateroverlast verder stroomafwaarts inperken. Bovendien zijn er heel wat planten die maar wat graag een vochtige omgeving hebben en dus goed gedijen in zo'n nat gebied.

En hiermee zijn de mogelijkheden voor herstelmaatregelen nog lang niet uitgeput. Op bepaalde plaatsen is het wellicht mogelijk de beek terug te laten kronkelen en de oevers op een natuurlijke manier te laten afkalven. Op andere plaatsen kunnen brede(re) oeverzones worden afgebakend, waar de natuur haar gang kan gaan.

In de bres voor de biodiversiteit

De natuur is er in heel Vlaanderen, en ook in het Denderbekken, de laatste decennia niet op vooruitgegaan. Bepaalde planten- en diersoorten en hun leefomgeving vragen bijzondere aandacht, omdat ze sterk in aantal verminderen of zelfs met uitsterven bedreigd zijn. Om zeldzame vissoorten en internationaal belangrijke dier- en plantensoorten in en aan het water te behouden, is er voor het Denderbekken een programma met gerichte maatregelen in de maak. Vanzelfsprekend is een goede waterkwaliteit één van de basisvereisten.

Meer en meer treffen we in onze streken uitheemse planten en dieren aan. Geen goede zaak voor onze natuur, want het succes van deze soorten gaat vaak ten koste van inheemse soorten. Uitheemse planten kunnen bovendien aanleiding geven tot problemen bij het praktische beheer van de waterlopen. De waterloopbeheerders slaan dan ook de handen in elkaar om de sterk woekerende uitheemse planten uit de beken weg te halen.

Vissen de vrijheid geven

Vissen bewegen zich van de ene leefruimte naar de andere om zich te voeden, zich voort te planten of om de winter door te brengen: we spreken van vismigratie. Op onze waterlopen zijn er echter heel wat hindernissen voor vismigratie, zoals stuwen, watermolens en bodemvallen.

De vismigratieknelpunten op onze waterlopen moeten tegen 2010 weggewerkt zijn, zo stelt het decreet integraal waterbeleid. En infrastructuurwerken mogen niet voor nieuwe knelpunten zorgen.

De handen in elkaar voor de Palitsebeek

De vallei van de Palitsebeek – van de Impegemstraat-Houtmarktstraat tot aan de grens met Roosdaal – is een fraai natuurgebied op het grondgebied van de gemeente Liedekerke. De vallei vormt samen met de Valier en de Pamelse Meersen, nog twee belangrijke waterrijke gebieden, de blauwgroene oase van Liedekerke. De gemeente en Natuurpunt scharen zich samen achter een project om de natuur en het landschap van de vallei van de Palitsebeek te herstellen. Ze willen het gebied ook beter toegankelijk maken voor wandelaars.

Nabij de Moelieweg zal het uitzicht van de beek heel wat veranderen. De hellingen kregen er heel wat nieuwe bomen en hagen bij en de exemplaren die er al stonden, kregen een grondig onderhoud. Een zithoekje, een kastanjeomheining en een infobord met uitleg over de natuurwaarden van de Palitsebeekvallei, maken het geheel af.

De vallei van de Palitsebeek is een ideale plek om een overstromingsgebied te voorzien. Door in dit natuurgebied extra waterberging te voorzien, perken we de wateroverlast verder stroomafwaarts in.

Vismigratieknelpunten voor de bijl

De waterloopbeheerders leveren heel wat inspanningen om komaf te maken met de vismigratieknelpunten.

Op de Dender vormen stuwen een echte belemmering voor de vissen. Bij het vernieuwen van de stuwen in Geraardsbergen, Idegem, Pollare, Denderleeuw, Teralfene, Aalst en Denderbelle zal de afdeling Bovenshelde van W&Z deze hinderpalen opheffen.

Ook op het stroomafwaartse gedeelte van de Marke worden vismigratieknelpunten aangepakt. De VMM voorziet een vispassage aan de stuw nabij de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Galmaarden. De Mertensmolen (Viane) en een stuw stroomopwaarts deze molen wil men omzeilen door de Oude Marke opnieuw in te schakelen. Ook de Driscaertmolen (Galmaarden) zullen vissen binnenkort ongehinderd kunnen voorbij zwemmen. Visdoorgangen kunnen bovendien tegelijkertijd een oplossing bieden voor de wateroverlast. Voor de andere vismigratieknelpunten is een oplossing in de maak. Welke de meest geschikte is, zoekt de waterbeheerder momenteel nog uit.

De provincie Vlaams-Brabant koppelt het saneren van vismigratieknelpunten op de zijbeken van de Marke en van de Bellebeek aan het uitvoeren van werken op de waterlopen. Wanneer onderhoud of herstelwerken plaats hebben, werkt men ook de knelpunten weg. Voor de moeilijkere vismigratieknelpunten wordt een afzonderlijke oplossing gezocht.

De provincie Oost-Vlaanderen bekijkt onder meer hoe het vismigratieknelpunt aan de Engelsmolen op de Molenbeek (Erpe-Mere) ongedaan kan worden gemaakt.

Meer natuur aan de waterlopen: wat kunt u zelf doen?

- U kunt ook zelf een steentje bijdragen om de waterlopen een natuurlijkere structuur en meer ruimte te geven. Zo bent u verplicht een strook van vijf meter langsheen de waterloop vrij te houden. Deze strook hebben de waterloopbeheerders nodig om de beken te kunnen onderhouden. Houd deze zone dus vrij van hoge afrasteringen, houtstapels, tuinhuisjes en plant hier geen struiken of bomen zonder toelating.
- Ook afval in beken is een oud zeer en kan bijdragen tot overstromingen. Sluikstorten (van groenafval, puin,...) is dan ook absoluut verboden.
- Hebt u als landbouwer gronden aan het water, dan kunt u de natuur een handje toesteken door bufferstroken aan te leggen. U kunt hiervoor een beheerovereenkomst sluiten met de Vlaamse Landmaatschappij. Meer informatie is terug te vinden op www.ehorizon.be.
- Meld uitheemse planten in de beek onmiddellijk aan de waterloopbeheerders. U kunt hiervoor terecht bij het provinciebestuur, bij de gemeente of bij het bestuur van de polder of de watering. Er bestaat een brochure die u kan helpen om de meest risicovolle uitheemse soorten te herkennen. Deze is te vinden op de website www.mina.be/uploads/water_exoten.pdf.

Natuurrichtplan Dendervallei: ook de waterloopbeheerders werken mee

Het Vlaamse Gewest werkt voor de Dendervallei aan een natuurrichtplan. Hiermee wil ze de natte natuur en de waterlopen in de Dendervallei tussen Geraardsbergen en Ninove weer alle kansen geven. De meeste gebieden liggen in VEN-gebied of worden Europees beschermd. Het natuurrichtplan zal aangeven welke richting de natuurbeheerders met deze gebieden uit willen en welke maatregelen en acties daarvoor nodig zijn. De waterloopbeheerders van het Denderbekken engageren zich om de watergebonden acties mee uit te voeren.

2.5 Duurzaam omgaan met water in het Denderbekken

Water is een onmisbare grondstof voor onze samenleving. Tot nu toe zijn we echter weinig zorgvuldig met onze waterreserves omgesprongen. Ook in het Denderbekken worden aanzienlijke hoeveelheden grondwater opgepompt voor allerlei doeleinden. Hierdoor komt ondermeer de Sokkel – een belangrijke watervoerende laag onder het zuiden van de provincies Oost- en West-Vlaanderen – in de regio Aalst-Dendermonde onder grote druk te staan.

De laatste tien jaar is de hoeveelheid grondwater die de industrie, de landbouw en de gezinnen gebruiken, in heel Vlaanderen al lichtjes verminderd. Een duurzaam watergebruik vraagt echter bijkomende inspanningen van alle sectoren.

Algemeen kunnen we de druk van de ketel halen door minder grond- en drinkwater te gebruiken. Dit hoogwaardige water houden we voor toepassingen die een zeer goede kwaliteit vereisen: om van te drinken, voor de productie van voedingsmiddelen of voor onze persoonlijke hygiëne. Voor ander gebruik (kuisen, spoelen, wassen, sproeien, ...) kunnen we alternatieve waterbronnen aanspreken, zoals hemelwater, oppervlaktewater, gezuiverd afvalwater.

Vlaamse strategie voor watervoorziening en watergebruik in de maak

Om de watervoorziening in Vlaanderen te kunnen verzekeren, werkt het Vlaamse Gewest samen met een aantal partners aan een Strategische Visie voor Watervoorziening en Watergebruik. In deze visie wordt de vraag naar grond-, oppervlakte-, drink- en tweedecircuitwater afgestemd op het aanbod aan water. Dit plan zal als basis dienen om herstelprogramma's uit te werken om de grondwatervoorraden te beschermen. Zo blijft ook in de toekomst voor alle gebruikers voldoende water van geschikte kwaliteit beschikbaar.

Duurzaam omgaan met water: wat kunt u zelf doen?

De huishoudens zijn echte grootverbruikers als het op water aankomt. Spaarzaam omgaan met water is dus een must, willen we onze waterreserves behouden. 'Veel kleintjes maken een grote' is ook hier een waarheid. Lekkende kranen repareren, spaardouchekoppen installeren, ... Al deze maatregelen zijn echt de moeite waard.

U kunt ook het hemelwater dat u zelf opvangt, nuttig gebruiken in en om het huis. Hemelwater leent zich bijvoorbeeld goed voor het poetswerk, het toilet, de wasmachine, het sproeien van de planten, het wassen van de auto, ...

Voor meer tips over spaarzaam watergebruik kunt u een kijkje nemen op de website www.waterloketvlaanderen.be.

Het kan met minder: waterbesparende maatregelen

In heel het Denderbekken engageren gemeente- en provinciebesturen zich om het waterverbruik in de gemeentelijke en provinciale gebouwen in kaart te brengen en waterbesparende maatregelen in te voeren. Zo'n detailanalyse van het waterverbruik heet een wateraudit.

In de provincie Vlaams-Brabant nemen alle gemeentebesturen zich voor om ieder jaar het watergebruik van één van de gemeentelijke gebouwen door te lichten.

Gooik voerde een energie- en wateraudit uit in het gemeentehuis, de gebouwen van de dienst openbare werken, de gemeenteschool en de sporthal. De nieuwe gemeentelijke loods krijgt een hemelwaterput van 50.000 liter. Het hemelwater zal gebruikt worden voor het sanitair en om de tuinperken te sproeien. Rond de sporthal zijn de brandgangen in infiltratietegels gelegd.

De stad Ninove voert een wateraudit uit bij elke nieuwbouw, herbouw of renovatie van gebouwen. Ook de gemeente Galmaarden houdt bij verbouwingen aan eigen infrastructuur en nieuwbouw rekening met waterbesparende maatregelen zoals hergebruik en infiltratie.

Voor meer informatie

CIW-Secretariaat

p/a VMM

A. Van de Maelestraat 96

9320 Erembodegem

T 053 72 65 07

ciw-sec@vmm.be

Secretariaat Denderbekken

p/a VMM

A. Van de Maelestraat 96

9320 Erembodegem

T 053 72 66 32

dender-sec@vmm.be

Secretariaat waterschap Land van Aalst

p/a Provincie Oost-Vlaanderen

Dienst Planning en Natuurbehoud - Cel Water

Gouvernementstraat 1

9000 Gent

T 09 267 82 59

waterschap.landvanaalst@oost-vlaanderen.be

Secretariaat waterschap Dendermeersen

p/a Provincie Oost-Vlaanderen

Dienst Planning en Natuurbehoud - Cel Water

Gouvernementstraat 1

9000 Gent

T 09 267 82 59

waterschap.dendermeersen@oost-vlaanderen.be

Secretariaat waterschap Bellebeek

p/a Provincie Vlaams-Brabant

Provincieplein 1

3010 Leuven

T 016 26 75 02

deelbekkenwerking@vlaamsbrabant.be

Secretariaat waterschap Marke

p/a Provincie Vlaams-Brabant

Provincieplein 1

3010 Leuven

T 016 26 75 02

deelbekkenwerking@vlaamsbrabant.be

De waterbeheerplannen in openbaar onderzoek

DENDERBEKKEN

22 november 2006 - 22 mei 2007

Colofon

COORDINATIE EN EINDREDACTIE

Mich De Clercq, Kathy Haustraete, Sophie Puype

SAMENSTELLING

Mich De Clercq, Kathy Haustraete, Sophie Puype, Filip Remmerie, Jeroen Schelkens,
Kathleen Van Dorslaer

COPYWRITING

Katelijne Norga

LAY-OUT

Vanden Broele, Dries Vermaut

FOTOGRAFIE

Yves Adams, VMM-archief, archief brandweer Geraardsbergen, archief bekkensecretariaat

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Frank Van Sevenscoten, voorzitter CIW

DEPOTNUMMER

D/2006/6871/025

Deze brochure is onderdeel van een reeks. Van elk van de 11 bekkens is een vergelijkbare brochure gemaakt.
Aanvragen en downloaden kan via www.volvanwater.be of op het nummer 0800 99 004.

SAMEN WERKEN AAN WATER

Integraal Waterbeleid
Denderbekken